

Landdistrikternes udfordringer

Indhold

Miljøministeriet - herunder planlovgivningen. Til skade eller gavn for landdistrikterne.....	1
Kommunesammenlægninger uden et folkeligt mandat	4
Kvælstofkrigen – måske den største skandale i den nyere danmarkshistorie.	5
Afgudsdyrkelsen af den boglige skole	6

Miljøministeriet - herunder planlovgivningen. Til skade eller gavn for landdistrikterne.

I følge Planloven skal miljøministeren efter nyvalg til Folketinget afgive en redegørelse om landsplanarbejdet til brug for den regionale udviklingsplanlægning og kommuneplanlægningen. Efter en høringsfrist på 8 uger vedtages planlovene der herefter har en retslig bindende karakter. Dette har været gældende siden 1975. Hvilke konsekvenser det har haft for specielt landdistrikterne samt konflikten med Agenda 21, vil jeg her give et bud på.

I grove træk handler landsplanredegørelsen om en deltaljeret fysisk opdeling af landet med hensyntagen til:

- natur, bæredygtighed, menneskets livsvilkår, dyre- og plantelivet,
- bymiljøer, landskaber, kystnære områder og landskabsressourcer,
- forurening af luft, vand og jord samt støjulemper.

Der er så at sige ikke grænser for de gode intentioner.

Når en lovgivning i den grad påtager sig alt, skal man være på vagt. Faktisk må al andet juristeri, lovgivning og fornuft vige, hvis man kommer på tværs af landsplanredegørelsen.

Miljø – og planloven er som en trojansk hest, der har haft ufattelige skadelige konsekvenser.

Planloven deler landet op i byzoner, sommerhusområder, kystnærhedszoner og yderområder, hvad der herefter er tilbage er landzoner. Byzoner opdeles yderligere i områdekategorier:

Bolig, erhverv, offentlige institutioner, serviceformål, bydelscentre, lokalcentre og områder til særlig pladskrævende varer.

Maksimal bruttoetageareal til butikformål og maksimale bruttoetagearealer for de enkelte butikker forbigår heller ikke Planlovens interesse.

Byzone

Denne sektoropdeling betyder for byzoner, at der om hverdagen foregår en masse energikrævende transport mellem bolig- og erhvervsområder og daginstitutioner. I dagtimerne står enorme opvarmede boligområder tomme, medens børnene er stuvet sammen i institutioner. I de lyse timer er boligområderne døde, i nattetimerne og weekender er erhvervsområderne forladte og frister svage sjæle.

Energiokonomisk er det u hensigtsmæssigt, og børn bliver unødigt fremmedgjort overfor voksenlivet.

Restriktive miljøkrav har lukket mange mindre vandværker.

Spildevand og øvrig affald fra en husstand er også centraliseret ganske voldsomt. Det strider imod bæredygtighed, medfører store slam- og affaldsdepoter.

Undersøgelser har vist at ved effektiv kildesortering kan en husstand reducere renovationsmængden med 80%. Men miljøforvaltningerne differentierer ikke afgiften hertil, hvilket mindsker miljøbevidsthed.

Spildevandsrensning er et helt kapitel for sig. En masse ressourcer bliver anvendt til at bekriqe kvælstof og udfældning af fosfor med slambjerge som slutprodukt. Ved at ændre spildevand med få justeringer til en ressource som gødningsmedie for plantevækst i nærmiljøet, kunne mia. spares hvert år, med en betragtelig mindre CO2 udledning til følge og langt mindre energiforbrug.

Landzoner – (Landdistrikter)

Da der i forbindelse med al den planlægning skulle slås nye streger på landkortet arbejde planstyrelsen med at landsbysamfund med under 1200 indbyggere var for lille til at udgøre en administrativ enhed, med både skole og dagligvarebutik. Det har været en forstærkende faktor til at tømme mindre landsbyer og landzoner for liv. For landzoner gælder i øvrigt at man helst kun ser aktivitet i form af landbrugsdrift. Andre former for erhverv har man jo reserveret til erhvervszoner.

Planlægningen har nu været så effektiv at der i. flg. Kommuners Landsforening pr. 14/5-2012 findes 11.706 nedrivningsmodne landejendomme!

Agenda 21

Den planlægningsmåde som miljøministeriet har valgt blev der sat store spørgsmålstejn ved i Agenda 21¹, som nok er ukendt for de fleste. Det hedder her:

Agenda21 bygger på helhedssyn og tværsektoriel tænkning. Den lokale Agenda 21 er orienteret mod "lokaliteten" fremfor "sektorer". Begrebet bæredygtighed rækker i øvrigt ud over de traditionelle miljøkategorier: affald, vand, luft og jord. .. Agenda 21 forudsætter aktiv borgerinddragelse i planlægningen. ... er lokal Agenda 21 i højere grad udtryk for en proces end for produktion af nye planer. .. Bæredygtighed forudsætter balancerede stof- og energikredsløb"

Ja en masse svulstige tillægsord. Men hovedpointen er at planlægningen i Agenda 21 bygges op nedefra og tager udgangspunkt i lokaliteten hvor man i stedet for sektoropdelingen tænker i hele kredsløb/levedygtige celler.

Eksempler:

- En lokalitet kan beskrives som bæredygtig hvor der er bolig, børnepasning, erhvervsudøvelse og dagligvareindkøb indenfor cykelafstand. Hvor der er et vandværk, hvor affald kildesorteres og nyttige fraktioner afsættes til private, hvor spildevand omdannes til biomasse. Elforsyning må planmæssigt her sidestilles med infrastrukturen for trafik på gummihjul.
- Et andet eksempel kunne være øen Samsø.
- Et tredje eksempel er Christiania der planlægningsmæssigt hidtil er gået fri, men det er vel nu ved at være historie.

Agenda 21 er aldrig blevet en udfordring for den centrale planlægning, da den er adopteret i Planloven, hvor intensionerne lever en kummerlig tilværelse.

Det kan være at Agenda 21 er for "langhåret". Men kan den være med til at tvinge miljøforvaltningerne i defensiven og give meget mere plads til civilsamfundet kan man vel godt leve med det langhårede.

Miljø overtrumfer det lokale demokrati og jura

Hvis de folkevalgte sammen med borgerne er blevet enige om nogle løsninger, der lokalt er mest bæredygtige på sigt, men strider imod den overordnede Planlov, hvad gør man så? Juridisk set må den lokale løsning falde. Et samfund degenererer på samme måde som et træ uden et sundt rodnet.

Planlægningens begrænsninger iflg. Hayek²

---

¹ Agenda 21) dagsorden for bæredygtig udvikling, som blev underskrevet af 179 lande ved FN's konference om miljø og udvikling i Rio i 1992

² Friedrich A. von Hayek (1899-1992) østrigsk-britisk politisk økonom og filosof. Han mente at hvilken som helst form for kollektivism ikke kunne undgå at føre til andet end centralisering af magten omkring en enkelt person eller en lille elite.

Om planlægning anvender Friedrich Hayek eksemplet med en sti igennem et landskab. Stien er ikke planlagt af nogen, men snarere resultatet af, at mange mennesker over tid har forsøgt at bevæge sig fra ét punkt til et andet.

Havde man et helt nøjagtigt kort over landskabet og perfekt information om alle spadserende, deres ønsker, kondition, tid, osv., ville man måske have kunnet planlægge, hvor den optimale sti skulle gå. Men sådan viden er svært tilgængelig og reelt umulig at sammenligne på tværs af individer.

Mennesker kan tage fejl, og det gælder både borgere og planlæggere. Men hvis borgerne har muligheden for at træffe frie valg og at handle frit med hinanden, vil det i længden producere et bedre resultat, end nogen nok så vidende central planlægger vil kunne tænke sig frem til.

Som en af mine lærere i tidens løb konstaterede. "Man kan ikke planlægge det udtænkte".

Man kan heller ikke vide om en ny Mads Clausen eller en ny Lego klods bliver til, langt ude på Lars Tyndskids mark.

Husker at Ritt Bjerregård i en af hendes bramfrie, men dog klarsynede øjeblikke foreslog, at nedlægge miljøministeriet og inkorporere miljørigtig tænkning i de resterende ministerier.

Som en undtagelse er jeg enig med damen i dette synspunkt.

Klip fra Vejledning om landzoneadministration Planlovens §§ 34-38

Side 14 til 16

... Egentlig byudvikling bør henvises til arealer i byzone, og investeringer til fordel for landdistrikterne bør ske i tilknytning til de eksisterende landsbyer ...

... I bred forstand er de planlægningsmæssige hensyn at modvirke byspredning ved at hindre spredt og uplanlagt bebyggelse og anlæg i det åbne land ...

... En spredt og uplanlagt bebyggelse kan medføre et pres for jordens overgang til andre formål med deraf følgende prisstigninger til generel skade for jordbrugserhvervene. Ligeledes vil en spredning af fx boligbebyggelse i det åbne land, og de deraf følgende potentielle miljøkonflikter, sætte begrænsninger for de fremtidige udviklingsmuligheder i jordbruget og svække erhvervets investeringssikkerhed ...

... I mere snæver forstand skal de planlægningsmæssige hensyn sikre virkeliggørelsen af den foretagne og igangværende region-, kommune- og lokalplanlægning. Det er vigtigt at administrationen af de enkelte landzonesager følger op på den fysiske planlægning ...

... Hensynet til *det landskabelige udsyn* fra veje og stier, fx udsyn til åbne landskabsområder, landsbykirker og fortidsminder skal varetages i forbindelse med tilladelser til byggeri og anlæg i landzone. Hensynet til landskabet omfatter også landskabelige helheder og kulturmiljøer med væsentlige beskyttelsesinteresser ...

Klip vejledning om landzoneadministration slut

Danmark er det eneste EU-land, der har en aktiv lovgivning, der skal få os borgerne til at bo og arbejde i byer, men ikke på landet. Carsten Abild, formand for Landsbyerne i Danmark

Fra Miljøministeriets Jubilæumsskrift "40 år med grøn velfærd":

Niels Østergaard, tidligere direktionsmedlem i Planstyrelsen og "landsplanchef" i departementet - side 57

"Jeg er bange for, at man nogle steder har tilladt for meget byggeri i det åbne land på bekostning af naturen".

Kontorchef Holger Bisgaard fra Naturstyrelsen – side 124

Byvæksten fortsætter i Danmark, og fremtidens store udfordringer for planlægningen er at sikre en bæredygtig byudvikling og at bevare og udvikle naturen og det åbne land ...

... Der skal arbejdes målrettet for at sikre, at byvæksten i Danmark ikke spreder sig over det åbne land – og at byerne udvikler sig varierede og spændende rammer om borgernes trivsel

Kommunesammenlægninger uden et folkeligt mandat

Kommunalreformen i 1970 reducerede antallet af sogne/kommuner fra ca. 1.388 til 275.

I stedet for at evaluere hvad denne reform medførte, fortsatte man med endnu en kommunalreform i 2007, der yderligere reducerede antallet af kommuner fra 275 til 98.

På mindre end 40 år sker der altså en reduktion på ca. 93% (eller 14,1 gange) af de platforme, hvor den demokratiske beslutningsproces kan praktiseres !!!

Det har da også medført, at centraladministrationen og embedsværket helt afgørende har erobret scenen. Det skal her bemærkes, at der ikke har været et folkeligt ønske bag disse to reformer.

Lad os se på kommunestørrelser i det øvrige Europa.

LAND	Adm. enh. i stk.	Indb. i 1000 stk.	Indb./enh. i 1000	Diff. fra gns.	xdiff	nr
Tjekkiet (CZ)	6.214	10.485	2			1
Frankrig	36.686	65.398	2	-13	0,12	2
Slovakiet (SK)	2.898	5.404	2	-13	0,13	3
Portugal (P)	4.247	10.542	2,5	-12	0,17	4
Schweiz	3.000	8.000	2,7	-12	0,18	5
Ungarn (H)	3.107	9.962	3,2	-12	0,22	6
Østrig (A)	2.409	8.443	3,5	-11	0,24	7
Letland	556	2.042	3,7	-11	0,25	8
Luxembourg	120	525	4,4	-10	0,30	9
Estland (EE)	256	1.340	5	-10	0,35	10
Spanien (E)	8.128	46.196	6	-9	0,38	11
Tyskland (D)	14.016	81.844	6	-9	0,39	12
Malta	71	420	6	-9	0,40	13
Italien (I)	8.020	60.851	8	-7	0,51	14
Slovenien (SI)	248	2.055	8	-7	0,56	15
Norge	428	4.952	12	-3	0,78	16
Finland (FIN)	466	5.401	12	-3	0,78	17
Grækenland (GR)	913	11.291	12	-2	0,84	18
Polen (PL)	2.516	38.209	15	0	1,03	19
Belgien (B)	603	11.041	18	4	1,24	20
Cypern (CY)	39	862	22	7	1,49	21
Sverige (S)	310	9.483	31	16	2,07	22
Nederlandene (NL)	479	16.730	35	20	2,36	23
Litauen (LT)	70	3.200	46	31	3,09	24
Irland (IR)	88	4.495	51	36	3,45	25
Danmark (DK)	103	5.581	54	39	3,66	26
Storbritanien	466	62.436	134			27
I alt / gns	96.457	487.188	19	vægtet gns. ¹	15	
Gns. alle	96.457	487.188	5			
				¹ Højeste og laveste er undladt i vægtet gns.		
Danmark år 2006	288	5.447	19	4	1,28	
Danmark år 1970	290	4.938	17	2		
Danmark år 1969	1.077	4.900	4,5	-10	0,31	
Danmark år 1960	1.388	4.585	3,3	-11	0,22	
© Jørn Rasmussen 2013						

Statistikken viser, at selv med kommunestørrelsen vi havde i Danmark i 1969, ville der være 9 lande i Europa i dag, der i gennemsnit ville have færre indbyggere pr. kommune.

Men vi kan konstatere at fra 2007 havde vi en kommunestørrelse i DK der er 3,6 gange større end gennemsnittet i hele Europa.

I 1960 havde vi et finmasket net af kommuner med 3.300 indb. i gns.

I dag er nettet blevet meget stormasket med 54.000 indb. i gns.

Et sundt træ kendetegnes med et finmasket rodnet der kan give energi til træets krone. Vores naboer synes at respektere denne regel mere end vi selv gør.

Set med centraladministrationens øjne er det nemmere af at styre 98 end 1.388 kommuner, men et sundt samfund gror nedefra og op, og ikke oppefra og ned. Mange menneskelige relationer er i dag blevet meget upersonlige og alt for mange falder udenfor fællesskabet.

Kvælstofkrigen – måske den største skandale i den nyere danmarkshistorie.

”Den første vandmiljøplan giver det endelige dødsstød til recipienttankegangen, som havde været fremherskende indtil da. Det var tanken om, at jo større og mere robust et miljø, man udledte sit spildevand til – jo mere kunne man tilføre. Og eftersom havet var både stort og dybt, så kunne man – groft sagt – bare lede alt spildevandet urensset derud. Nu så danskerne pludselig, at fiskene og hummerne faktisk døde i Kattegat, og det var tydeligt, at der var brug for helt anderledes strenge krav til rensning af spildevandet.” - Miljøministeriets Jubilæumsskrift side 39

Miljøministeriet samt professionaliseringen af den offentlige sektor havde medført en voldsom rørlægning af åbne grøfter og kloakering til store centrale rensningsanlæg, der herefter udledte det ikke omsatte organiske materiale til strømfyldt farvand.

Ministeriet havde både overset den rensende effekt de åbne grøfter havde og fejlagtigt satset på den billige fortyndingsteori med at havet sletter alle spor.

I stedet for at erkende egne fejl skulle landbrugets (landdistrikterne) brug af kvælstof pludselig inddrages som skyld i iltsvind og døde hummere.

På intet tidspunkt har nogen dansk myndighed kunne fremføre bevis på, at nitrat (som udledes fra landbrugets drænrør), isoleret set i fuldskalaforsøg, har været årsag til iltsvind eller fiskedød i noget dansk vandløb eller det øvrige marine miljø.

Men rigtig megen lovgivning hviler stadigvæk på denne fatale fejlslutning, at nitrat er noget vi skal bekæmpe med alle midler. Tre cifrede mia. beløb har det kostet i fejlinvesteringer. Den største skandale i den nyere danmarkshistorie.

Kvælstof i organisk materiale (husspildevand) er affald og er skadeligt ved direkte udløb til vores vandløb og hav. Men ved at udsætte husspildevand for forskellig form for bakterieomsætning nedbrydes organisk materiale til nye grundstoffer som så igen kan optages af planter så ny biomase dannes og kredsløbet er sluttet.

Der findes ikke affald kun ressourcer. Så langt er Miljøministeriet nu også nået når det gælder husholdningsaffald, men mangler at erkende, at det samme gør sig gældende for husspildevand.

Landdistrikter og landsbyer er mest bæredygtige

Den mest bæredygtige måde at nedbryde organisk materiale på er ved at benytte den mest direkte vej fra fæces til planten.

Bakterieomsætningen i bundfældningstanke skal ikke forstyrres med 365 dages mellemrum som

kommunernes årlige tvangstømning medfører. Hvis udledning herefter ikke centraliseres for meget kan åbne grøfter ofte klare resten. Er der højt målsatte vandløb i nærheden kan det være nødvendigt at etablere rodzoneanlæg i form af hyacinter, pile- eller tagrørsanlæg før endelig udledning. [Se yderligere](#)

Des mere centralt og dermed koncentreret vi samler spildevand, des vanskeligere gør vi det for naturens egne rensmekanismer (bakterier og planter) at rydde op efter os. Bæredygtighed og centralisme er i konflikt på dette område.

Planloven er her i konflikt med sin egen formålsparagraf.

Afgudsdyrkelsen af den boglige skole

Hele livet er en skole, man lærer også selvom man ikke sidder på en skolebænk.

Afgudsdyrkelsen af den teoretiske og boglige skole har medført at en stor del af hver ungdomsårgang flytter til de større universitetsbyer.

Ungdommen er da i den alder hvor man skal finde sit eget ståsted og mange finder også sin fremtidige partner. Det er nærliggende og praktisk for mange at etablere sig i nærheden af sit seneste uddannelsessted.

Desværre har det den negative sideeffekt at landdistrikterne mister en stor del af sin ungdom på denne konto, måske 20-40 % af hver årgang.

Det holder landdistrikterne ikke til at miste på sigt.

Problemløsning.

Ved at stoppe afgudsdyrkelsen af den boglige skole og igen respektere håndværk og de praktiske fag vil Danmark komme mere i balance.

Landdistrikterne ville miste færre af hver ungdomsårgang og vi behøvede ikke at hente så megen udenlandsk arbejdskraft.

Kilder:

Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse

Bekendtgørelse af lov om planlægning

Bekendtgørelse af lov om miljøbeskyttelse

Miljøministeriets Jubilæumsskrift "40 år med grøn velfærd" fra 2011

"Fra anarki til hysteri" af Jørgen Røjel, 1990

"Affaldssektorens politiske organisering" af Jørgen Grønnegård Christensen, 2001

<http://www.detstorebedrag.dk>

Vandmiljøplanerne historisk set, 2013

[Demokratiets kerne er selvejet](#)

Artikel af Steen Steensen i JP den 26. marts 2014

Masnedø den 22. januar 2015

Jørn Rasmussen